

“YUSUF VA ZULAYHO” DOSTONINING MAZMUNI VA G‘OYASI**Rustamova Gulbeka Fazliddinova**

Kattaqo‘rg‘on Davlat Pedagogika instituti Filologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti
O‘zbek tili va adabiyot yo‘nalishi 25-16 guruh talabasi.

rustamovagulbeka@gmail.com

Suyunova Dilbar

Ilmiy rahbar.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20314192>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Yusuf va Zulayho asarining mazmuni, badiiy xususiyatlari va unda ilgari surilgan g‘oyalar haqida fikr yuritiladi. Asarda Yusuf obrazi orqali halollik, sabr-toqat, iymon va go‘zal xulq fazilatlari tasvirlangan bo‘lsa, Zulayho obrazi orqali chin muhabbat, sadoqat va ruhiy kechinmalar yoritib berilgan. Maqolada dostondagi voqealar rivoji, qahramonlarning o‘zaro munosabatlari hamda asarning tarbiyaviy ahamiyati tahlil qilinadi.

Shuningdek, asarning Sharq mumtoz adabiyotidagi o‘rni, badiiy tasvir vositalari va bugungi kundagi ahamiyati haqida ham so‘z boradi. Doston insonni ezgulikka, sabrli bo‘lishga va ma‘naviy poklikni qadrlashga undashi bilan muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: Yusuf va Zulayho, doston, Sharq adabiyoti, muhabbat, sabr, sadoqat, iymon, ma‘naviyat, badiiy obraz, tarbiyaviy ahamiyat.

Аннотация. В данной статье рассматриваются содержание, художественные особенности и идеи, представленные в произведении «Юсуф и Зулейха». Произведение изображает честность, терпение, веру и высокие моральные качества через образ Юсуфа, в то время как образ Зулейхи подчеркивает истинную любовь, верность и духовные переживания. В статье анализируется развитие событий в эпосе, взаимоотношения между персонажами и образовательное значение произведения. Также обсуждается место произведения в восточной классической литературе, средства художественного изображения и его значение сегодня. Эпос имеет большое значение, поскольку он побуждает человека быть добрым, терпеливым и ценить духовную чистоту.

Ключевые слова: Юсуф и Зулейха, эпос, восточная литература, любовь, терпение, верность, вера, духовность, художественный образ, образовательное значение.

Abstract. This article discusses the content, artistic features and ideas put forward in the work Yusuf and Zulaykha. The work depicts honesty, patience, faith and good moral qualities through the image of Yusuf, while the image of Zulaykha highlights true love, loyalty and spiritual experiences. The article analyzes the development of events in the epic, the relationships between the characters and the educational significance of the work. It also discusses the place of the work in Eastern classical literature, the means of artistic depiction and its significance today. The epic is of great importance in that it encourages a person to be kind, patient and appreciate spiritual purity.

Keywords: Yusuf and Zulaykha, epic, Eastern literature, love, patience, loyalty, faith, spirituality, artistic image, educational significance.

KIRISH

Sharq mumtoz adabiyotida ishq-muhabbat, sadoqat va insoniy fazilatlarni tarannum etuvchi asarlar alohida o‘rin egallaydi. Ana shunday mashhur asarlardan biri Yusuf va Zulayho dostoni hisoblanadi. Ushbu asar asrlar davomida o‘zining mazmuni, tarbiyaviy ahamiyati va badiiy go‘zalligi bilan kitobxonlar e‘tiborini tortib kelmoqda.

Doston asosida insonning sabr-toqati, muhabbatga bo'lgan sadoqati, iymoni va halolligi kabi muhim fazilatlar yoritilgan. "Yusuf va Zulayho" dostoni Sharq xalqlari adabiyotida keng tarqalgan syujetlardan biri bo'lib, u ko'plab ijodkorlar tomonidan qayta ishlangan. Asar diniy manbalar asosida yaratilgan bo'lsa-da, unda oddiy insoniy tuyg'ular va hayotiy voqealar ham chuqur aks ettirilgan. Ayniqsa, Yusuf obrazida go'zallik, poklik va sabr timsoli gavdalantirilsa, Zulayho obrazi orqali chin muhabbat va sadoqat tasvirlanadi. Shu jihatdan asar nafaqat badiiy, balki ma'naviy-tarbiyaviy ahamiyatga ham ega.

Bugungi kunda ham ushbu asar o'z qadrini yo'qotmagan. Chunki unda ilgari surilgan g'oyalar hozirgi davr yoshlarini ham ezgulikka, sabrli bo'lishga va to'g'ri yo'ldan yurishga undaydi. Asarni o'qish orqali inson yaxshilik va yomonlikning farqini anglaydi, hayotdagi turli sinovlarga bardosh berish kerakligini tushunadi. Doston voqealari o'quvchini chuqur o'yga toldiradi hamda insoniy qadriyatlarni qadrlashga chaqiradi. Ushbu maqolada Yusuf va Zulayho asarining mazmuni, asosiy g'oyalari, qahramonlar obrazi hamda asarning tarbiyaviy va badiiy ahamiyati haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, dostonda aks etgan muhabbat, sabr va sadoqat mavzularining o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi.

Tadqiqot usullari

Ushbu maqolani tayyorlash jarayonida Yusuf va Zulayho asarini o'rganishda bir nechta ilmiy-adabiy tahlil usullaridan foydalanildi. Avvalo, badiiy tahlil usuli orqali asardagi voqealar tizimi, qahramonlar obrazi hamda ularning o'zaro munosabatlari o'rganildi. Bu usul asarning mazmunini chuqurroq anglashga yordam berdi. Shuningdek, qiyosiy tahlil usuli asosida asardagi g'oyalar boshqa Sharq mumtoz adabiyoti namunalaridagi o'xshash mavzular bilan solishtirildi.

Bu esa "Yusuf va Zulayho" dostonining o'ziga xos jihatlari aniqlash imkonini berdi.

Bundan tashqari, tavsifiy (deskriptiv) usuldan foydalanilib, asardagi asosiy voqealar va obrazlar izchil tarzda bayon qilindi. Tadqiqot davomida ilmiy va adabiy manbalardagi ma'lumotlar ham inobatga olindi.

Tadqiqot natijalari

Tahlillar natijasida Yusuf va Zulayho asarida asosiy e'tibor insoniy fazilatlar va ma'naviy qadriyatlarga qaratilgani aniqlandi. Asarda Yusuf obrazi sabr-toqat, iymon, halollik va poklik timsoli sifatida gavdalanadi. U boshidan o'tgan sinovlarga qaramay, o'z e'tiqodi va axloqiy tamoyillariga sodiq qoladi. Zulayho obrazi esa kuchli muhabbat va sadoqat ramzi sifatida tasvirlanadi. Uning hissiy kechinmalari orqali muhabbatning inson ruhiyatiga ta'siri va uning ma'naviy o'sishga olib kelishi ko'rsatib berilgan.

Shuningdek, tahlil jarayonida asarda badiiy tasvir vositalari, jumladan, o'xshatish, mubolag'a va ramziy ifodalar keng qo'llangani aniqlandi. Bu esa asarning badiiy ta'sirchanligini oshiradi. Umuman olganda, dostonda ezgulikning yovuzlik ustidan g'alaba qilishi asosiy g'oya sifatida namoyon bo'ladi.

Muhokama

Yusuf va Zulayho asari Sharq adabiyotida keng tarqalgan ishqiy-diniy mavzulardan biri hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, asarda ko'tarilgan asosiy g'oya insonni ma'naviy kamolotga yetaklash, sabr va iymon orqali hayot sinovlaridan o'tish masalasiga qaratilgan. Yusuf obrazi orqali muallif inson qanchalik og'ir sinovlarga duch kelsa ham, halollik va iymondan voz kechmasligi kerakligini ko'rsatadi. Zulayho obrazi esa inson qalbidagi kuchli muhabbat va his-tuyg'ularning murakkabligini ifodalaydi. U orqali muhabbatning faqat hissiy holat emas, balki insonni ichki o'zgarishga olib keladigan kuch ekanligi ochib beriladi.

Shuningdek, asarda ramziy obrazlar va badiiy tasvir vositalarining ko'pligi uning ta'sirchanligini oshiradi. Bu esa o'quvchiga voqealarni faqat hikoya sifatida emas, balki chuqur ma'naviy mazmun sifatida qabul qilish imkonini beradi. Shu jihatdan doston nafaqat adabiy, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Yusuf va Zulayho asari o'zining mazmuni, badiiy xususiyatlari va g'oyaviy yo'nalishi bilan Sharq mumtoz adabiyotida muhim o'rin egallaydi. Asarda insoniy fazilatlar — sabr, iymon, sadoqat va poklik — asosiy o'rin tutadi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, doston bugungi kunda ham o'z tarbiyaviy ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, u yoshlarni ezgulik, halollik va ma'naviy poklikka undaydi. Shu sababli ushbu asar nafaqat badiiy yodgorlik, balki muhim ma'naviy manba sifatida ham qadrlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jomiy, A. (1987). *Yusuf va Zulayho*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot.
2. Navoiy, A. (1988). *Xamsa*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot.
3. Qur'oni Karim. (n.d.). Yusuf surasi.
4. O'zbek adabiyoti tarixi. (2010). O'quv qo'llanma. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
5. Sharq mumtoz adabiyoti. (2015). Darslik. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.